

NEUMETNOSTNO BESEDILO: PO ŽELEZNI CESTI

Navodilo: Besedilo preberi dvakrat. Pri nalogah odgovarjaj natančno, s podatki iz besedila.

1. Od kočije do vlaka V Evropi so se javne kočije za prevoz ljudi pojavile v 17. stoletju. Vlekli so jih konji. Z njimi so prevažali pošto in potnike, vendar je bilo potnikov malo, saj je bila vožnja počasna, neudobna in draga. Ob koncu 19. stoletja so kočije začeli nadomeščati hitrejši, cenejši in varnejši vlaki.

2. Stara zamisel Vlak ni izum sodobnega časa. Že Asirci, Babilonci in Perzijci so v kamnite poti vrezovali reže, da so se kolesa lažje premikala. Podobne poti so poznali Grki. Rimljani pa so v rudnikih postavili lesene proge, po katerih so potiskali vozičke z rudo.

3. Prva parna lokomotiva Prvo pravo parno lokomotivo je v Veliki Britaniji izdelal Richard Trevithick. Leta 1804 je njegova lokomotiva vlekla pet vagonov z železovo rudo in potniki. Vozila je približno osem kilometrov na uro. Naprava je bila pomembna, čeprav so se tirnice iz kovanega železa zaradi velike teže pogosto polomile.

4. Zlata doba železnice Železnica je najprej močno spremenila Veliko Britanijo. Do leta 1850 je imela že razvejano železniško omrežje. Hitrejši prevoz tovora je pomagal industriji, nastajala so predmestja, turizem je postal dostopnejši, potniki pa so na daljših vožnjah uporabljali spalnike.

5. Slovenska železna cesta Na naših tleh je vlak prvič zapeljal leta 1846, ko so odprli progo od Celja do Gradca. Proga je bila del avstrijske Južne državne železnice. Pri gradnji so morali prečkati Savo in Ljubljansko barje. Leta 1857 so progo podaljšali do tržaškega pristanišča, zato je železnica povezala notranjost države z morjem.

6. Današnji vlaki Parna lokomotiva je prevladovala od začetka 19. stoletja do petdesetih let prejšnjega stoletja. Nato so jo nadomestile dizelske lokomotive, danes pa večino potniških vlakov poganja elektrika. Električni vlaki dobivajo energijo iz žic nad tiri ali iz drugih električnih sistemov.

7. Vlaki prihodnosti: maglevi Maglev je vlak, ki lebdi na magnetnem polju. Ker se med vožnjo ne dotika proge, je trenja manj, zato lahko dosega izjemno visoke hitrosti. Kitajski maglevi vozijo zelo hitro, japonski poskusni maglev pa je dosegel še višjo hitrost. Na slovenskih tirih so hitrosti precej nižje.

Vir: prirejeno po besedilu *Po železni cesti*, Vesela šola, PIL, oktober 2015.

NALOGE

1. Dopolni podatke o besedilu.

Naslov besedila: _____

Vrsta besedila: _____

Glavni namen besedila: _____

2. Obkroži črko pred trditvijo, ki najbolj pove glavno temo besedila.

A Besedilo govori predvsem o zabavnih potovanjih z vlakom.

B Besedilo predstavi razvoj železnice od kočij do sodobnih vlakov.

C Besedilo opisuje življenje Richarda Trevithicka.

3. Naslovom pripiši številko odstavka iz besedila.

_____ Prva parna lokomotiva _____ Slovenska železna cesta _____ Današnji vlaki

_____ Zlata doba železnice _____ Stara zamisel _____ Od kočije do vlaka

4. Odgovori v celih povedih.

a) Zakaj javne kočije niso bile najboljša rešitev za potovanje?

b) Kdo je izdelal prvo pravo parno lokomotivo in kdaj?

c) Zakaj so bile stare tirnice za parno lokomotivo težava?

5. Razvrsti od najstarejšega (1) do naj sodobnejšega (6).

_____ poštna kočija _____ električna lokomotiva _____ maglev
_____ lesene proge _____ parna lokomotiva _____ dizelska lokomotiva

6. V 4. odstavku poišči tri posledice razvoja železnice.

1. _____

2. _____

3. _____

7. Postavi vprašanja k danim odgovorom.

Vprašanje: _____ Odgovor: v
Veliki Britaniji.

Vprašanje: _____ Odgovor:
približno osem kilometrov na uro.

Vprašanje: _____ Odgovor: do
tržaškega pristanišča.

8. Napiši tri podatke, po katerih se maglev razlikuje od navadnega vlaka.

1. _____

2. _____

3. _____

9. Označi, ali je trditev pravilna (P) ali napačna (N). Napačno popravi.

_____ Vlak je izum sodobnega časa.

Popravek: _____

_____ Prva proga na naših tleh je povezala Celje in Gradec.

Popravek: _____

_____ Maglev lebdi zaradi magnetnega polja.

Popravek: _____

10. S svojimi besedami razloži pomen izrazov.

nadomestiti: _____

predmestje: _____

trenje: _____

11. Dopolni poved s pravilno stopnjo pridevnika hiter.

Parni vlak je bil hiter, električni vlak je _____, maglev pa je
med naštetimi _____.

12. Iz besednih zvez tvori pridevnike.

pot iz kamna - _____ pot

tirnice iz lesa - _____ tirnice

železnica pod zemljo - _____ železnica

13. Besede zamenjaj s krajšavami.

Leta 1804 je lokomotiva vozila približno osem kilometrov na uro.

leto: _____ kilometer: _____ ura: _____

stoletje: _____ številka: _____

14. Iz povedi izpiši oba glagola.

Vlak je prvič zapeljal leta 1846, ko so odprli progo med Celjem in Gradcem.

1. _____ 2. _____

15. Poved zanikaj.

Z vlaki so prevažali potnike in tovor.

16. Besede v oklepajih postavi v pravilno obliko.

Proga je potekala med (Celje) _____ in Gradcem, mimo

(Postojna) _____ do pristanišča v (Trst) _____.

17. V povedi podčrtaj osebni zaimек in napiši, na koga se nanaša.

V Evropi so se javne kočije pojavile v 17. stoletju, vlekli so jih konji.

Zaimек se nanaša na: _____

18. Dopolni kratek povzetek.

Železnica se je razvila zato, ker so ljudje potrebovali _____,

_____ in varnejši prevoz. Na Slovenskem je vlak prvič zapeljal

leta _____. Sodobne vlake večinoma poganja _____,

vlaki maglev pa lebdijo zaradi _____.

19. Preberi podatke o vlaku InterCity Slovenija (ICS).

Sestava: 3 vagoni. Namen: prevoz do 160 potnikov. Hitrost: do 145 km/h.

Barva: belo-modra. Oprema: klima in električni priključek.

Vozni red: Ljubljana 5.45 - Maribor 7.35. Čas vožnje: 1 ura 50 minut.

a) Od kod do kod vozi vlak ICS? _____

b) Koliko časa traja vožnja? _____

20. Na časovnici dopiši dogodek.

17. stoletje: _____

1804: _____

1846: _____

1857: _____

21. Napiši kratek sestavek v dveh odstavkih.

V 1. odstavku opiši vlak ICS. V 2. odstavku napiši, od kod do kod vozi in koliko časa traja vožnja.

22. Razmisli in odgovori v 4 do 5 povedih.

Katera vrsta vlaka iz besedila se ti zdi najbolj uporabna? Odgovor utemelji s podatki iz besedila.

23. Napiši naslov za vsak odstavek.

1. _____ 2. _____
3. _____ 4. _____
5. _____ 6. _____
7. _____

24. Iz besedila izpiši pet ključnih besed.

1. _____ 2. _____ 3. _____
4. _____ 5. _____

25. Samopregled

Označi: Besedilo sem prebral/-a dvakrat. DA / NE

Odgovarjal/-a sem s celimi povedmi. DA / NE

Pri pisanju sem uporabil/-a podatke iz besedila. DA / NE

26. Poveži pojem z razlago. Na črtico napiši ustrezno črko.

_____ spalnik A vlak, ki lebdi na magnetnem polju
_____ maglev B vagon ali prostor za spanje na dolgi vožnji
_____ proga C urejena pot, po kateri vozijo vlaki

27. Iz besedila izpiši štiri letnice in ob vsaki napiši dogodek.

_____ - _____
_____ - _____
_____ - _____
_____ - _____

28. Sestavi pet povedi o razvoju železnice. Uporabi vsaj tri podatke iz besedila.

29. Napiši eno vprašanje za sošolca in pričakovani odgovor.

Vprašanje: _____

Odgovor: _____

30. Zapiši najpomembnejši podatek, ki si si ga zapomnil/-a.

Podatek: _____

Zakaj je pomemben? _____
